

עריכה ופרושי המילים: אלי פררה

המבקש את הסיכום והניתוח לשיר – יפנה באתר ב - צור קשר

אם-יש את-נפשך לדעת / חיים נחמן ביאליק

אם-יש את-נפשך לדעת את-המעין

ממנו שאבו אחיך המומתים

(***תעצומות**: מלשון עוצמה; כוח ותגבור כוחות הנפש)

בימי הרעה עז כזה, ***תעצומות נפש**,

צאת שמחים לקראת מות, לפשט את-הצנאר

(***מאכלת מרוטה**: סכין מצוחצחת ומבריקה)

אל-כל- ***מאכלת מרוטה**, אל-כל-קרדם נטוי,

לעלות על-המוקד, לקפץ אל-המדורה,

וב***אחד** "למות מות קדושים – (וב***אחד**: המילה האחרונה הנאמרת בהדגשה בתפילת "שמע ישראל")

אם-יש את-נפשך לדעת את-המעין

ממנו שאבו אחיך המדכאים

(***מצרי**: צרה; ***שחת**: מצוקות הורסות)

בין ***מצרי** שאול ומצוקות ***שחת**, בין עקרבים –

(***תנחומות**: נחומים, ובהשאלה: עידוד ולאזור כוח)

***תנחומות** אל, בטחון, עצמה, אך רוח

וכח ברזל לשאת יד כל-עמל, שכם

(***סחי ומאס**: זוהמה וסבל עד למאיסת החיים)

הנטוי לסבל חיי ***סחי ומאס**, לסבל

בלי קץ, בלי גבול, בלי אחרית –

אם-תאבה לראות את-החייק אליו נשפכו

כל-דמעות עמך, לבו, נפשו ומררתו –

(***שאול תחתיות**: גהינום; תהום; מצולות השאול)

מקום כמים נתכו, פרצו שאגותיו,

שאגות המרגיזות בטן ***שאול תחתיות**,

(***נהי**: בכי; מספד שמפוצץ סלעים קשים כמו הצור)

אנחות שמפחדן סמר גם-השטן,

***נהי מפוצץ צור**, אך לא קשי לב האויב

העז מצור, הקשה מן-השטן –

(***מעז**: משלט; מבצר; עומד איתן מול מתקפות)

אם-יש את-נפשך לדעת את-**המעז**

אל-ראשו מלטו אבותיך משאת נפשם,

תורתם, קדשי קדשיהם – ניצילום;

(לא ***הובישה**: לא ביישה)

אם-תאבה דעת את-המחבא בו נשמרה –

ובעצם טהרה – רוח עמך הכבירה,

שגם בשבעה חיי חרפה, רק וכלמה

שיבתה לא-**הובישה** חמדת נעוריה –

אם-תאבה דעת את-האם הרחמניה,

האם הזקנה, האהבת, הנאמנה,

שברחמים רבים אספה דמעות בנה האבד,

(***אשוריו**: צעדיו, רגליו. ובהשאלה: חינוכו; גידולו)

ובחמלה גדולה כוננה כל-**אשוריו**,

תכסהו בצל כנפיה, תישנהו על-ברכיה –

כל הזכויות שמורות לאלי פרח: ©

הוי, אַח נַעֲנֶה ! אִם לֹא-תִדַע לָךְ כָּל-אַלֶּה –
אֶל - בֵּית הַמֶּדֶךְ שׁ *סוֹר, הַיִּשָּׁן וְהַנוֹשָׁן,
בְּלִילֵי טַבַּת הָאֲרָכִים, הַשׁוֹמְמִים,
בְּיָמֵי הַתְּמוּזָה הַבְּעָרִים, הַלְהִטִים,
כְּחֹם הַיּוֹם, בַּשַּׁחַר או *כְּנֶשֶׁף לְיָלֵה,
וְאִם-עוֹד הוֹתִיר אֶל לְפִלִיטָה שְׂרִיד *מִצָּעַר –
אֲזִי אוֹלִי גַם-כִּיּוֹם תִּרְאֶנָּה בּוֹ עֵינַיִךְ
בַּשְּׂפָעַת צְלָלִי קִירוֹתָיו, בְּעַרְפֶּל,
בְּאַחַת זְנוּיֹתָיו אוֹ עַל-יַד-תַּנּוּרוֹ
שֶׁבָּלִים בּוֹדְדוֹת, כְּצֶל מְמַה-שֶׁאַבַּד,
הַיּוֹדִים קְדָרִים, פְּנִים צְמֻקִים *וּמִצְרָרִים,
הַיּוֹדִים בְּנֵי הַגְּלוּת, מִשְׂכֵי כֹּכַב עֲלֵה,
הַמְּנַשִּׁים אֶת-עַמְלֵם בְּדָף שֶׁל- *וּמְרָא בְּלֵה,
מִשְׂכֵיחִים *רִישָׁם בְּמִדְרַשׁ שִׁיחוֹת מְנִי קָדָם
וּמִשִּׁיחִים אֶת-דְּאָגְתָם בְּמִזְמוֹרֵי תְהִלִּים –
(אֶהָה ! מַה- *נִקְלָה וְעֲלוּבָה זֶה הַמְּרָאָה
בְּעֵינַי זֶר לֹא-יָבִין !) אֲזִי יִגְדֶךָ לְבָךְ,
כִּי כִגְלָךְ עַל-מִפְתָּן בֵּית חַיִּינוֹ תִדְרָךְ,
וְעֵינֶךָ תִרְאֶה אוֹצֵר נִשְׁמַתְנוּ.

וְאִם לֹא-לֶקַח אֶל מִמֶּךָ כָּל-רוּחַ קְדָשׁוֹ
וַיּוֹתֵר עוֹד *מִתְּנַחֲמוֹתָיו בְּלִבְךָ,
*וּשְׂבִיב תּוֹחֶלֶת אֶמֶת לְיָמִים טוֹבִים מְאֹלָה
*יִגִּיהַ עוֹד לְפַעֲמִים *מִפְּלִשֵׁי מַחְשָׁפָיו –
אֲזִי דַע לָךְ וּשְׂמַע, הֵה, אַחֵי הַנַּעֲנָה !
כִּי כִק *זִיק מִצָּל הוּא, כִּק נִיצוֹץ פְּלִיטָה קָטָן,
אֲשֶׁר בְּגִס הַתְּמַלֵּט מִן-הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה
הַאִירוּ אֲבוֹתֶיךָ עַל-מִזְבְּחָם תְּמִיד.
וּמִי יוֹדֵעַ אִם לֹא-נִחְלִי דְמַעוֹתֵיהֶם
הַעֲבִירוּנוּ וַיְבִיאֵנוּ עַד-הַלָּם
וּבִתְפִלָּתָם מֵאֵת אֲדֹנָי שְׂאֵלוֹנוּ ;
וּבְמֹתָם צְוּוּ לָנוּ אֶת-הַחַיִּים –
הַחַיִּים עַד-הָעוֹלָם !

תרנ"ח.

(*סוֹר : גש ; פְּנָה)

(*כְּנֶשֶׁף לְיָלֵה : באישון לילה ואפלה)

(*מִצָּעַר : חלק זעיר ; כמות קטנה)

(*וּמִצְרָרִים : בהשאלה : מקומטים ומיובשים)

(*וּמְרָא : מסכת ; כרך של תלמוד : תושב"ע)

(*רִישָׁם : דלותם ; עוֹנִים)

(*נִקְלָה : בזויה נחותה)

(*מִתְּנַחֲמוֹתָיו : מלשון תנחומים, בהשאלה : עידודים)

(*וּשְׂבִיב תּוֹחֶלֶת : בהשאלה : פירור של תקווה)

(*יִגִּיהַ : נגוהות ; יאיר ; *מִפְּלִשֵׁי : מעברים פתוחים)

(*זִיק : ניצוץ)